

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Д.О. Шутько. Теоретичні підходи до вивчення проблеми професійної самоактуалізації особистості. В статті представлено аналіз теоретичних підходів до вивчення самоактуалізації особистості в професійній діяльності: суб'єктно-діяльнісний, в якому професійна діяльність розглядається як центральна та найбільш плідна нива самоактуалізації; особистісно-розвиваючий, в якому самоактуалізація розглядається як постійні зміни глибинних особистісно-професійних характеристик; акмеологічний, в якому самоактуалізація – це досягнення найвищого ступеня особистісної та діяльнісної зрілості.

Також узагальнено поняття професійної самоактуалізації особистості, уточнені її особливості.

Ключові слова: самоактуалізація особистості, професійна самоактуалізація, професійний розвиток, професійне «акме».

Д.А. Шутько. Теоретические подходы к изучению проблемы профессиональной самоактуализации личности. В статье представлен анализ теоретических подходов к изучению самоактуализации личности в профессиональной деятельности: субъектно-деятельностный, в котором профессиональная деятельность рассматривается как центральная и наиболее плодотворная нива самоактуализации; личностно-развивающий, в котором самоактуализация рассматривается как постоянные изменения глубинных личностно-профессиональных характеристик; акмеологический, в котором самоактуализация – это достижение высокой степени личностной и деятельностной зрелости.

Также определено понятие профессиональной самоактуализации личности, уточнены её особенности.

Ключевые слова: самоактуализация личности, профессиональная самореализация, развитие, профессиональное «акме».

Постановка проблеми. Самоактуалізація в умовах професійної діяльності або професійна самоактуалізація в останні роки досить активно розробляється науковцями. Зацікавленість цією проблемою зумовлена, на наш погляд, тим, що саме в професійній діяльності можна досягти максимального розкриття особистісного потенціалу особистості.

Результати досліджень, присвячених самоактуалізації, свідчать про те, що самоактуалізація в умовах професійної ді-

яльності розглядається переважно як результат професійного самовизначення, як частина професійного розвитку професіонала [5;6;7;9], як важливий показник професійної ідентичності [10;11;12]. Між тим, фрагментарність досліджень цього процесу не дає уявлення про професійну самоактуалізацію як про цілісний соціально-психологічний феномен на сучасному етапі соціально-економічного розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорію самоактуалізації розвивають представники російської (К.О. Абульханова-Славська, Б.Г. Ананьев, Л.І. Анциферова, А.Г. Асмолов, Б.С. Братусь, М.Р. Гінзбург, Є.Н. Городілова, В.П. Зінченко, Є.І. Ісаєв, Б.Д. Карвасарський, Л.О. Коростильова, О.М. Леонтєв, Д.А. Леонтєв, Б.Ф. Ломов, А.К. Осницький, А.О. Реан, С.Л. Рубінштейн, В.І. Слободчиков, Г.А. Цукерман, Д.І. Фельдштейн) та вітчизняної (Г.О. Балл, З.Г. Кісарчук, С.Д. Максименко, І.П. Маноха, В.О. Моляко, В.О. Татенко, О.М. Ткаченко, О.П. Щотка) психології.

Дослідженню самоактуалізації особистості в професійній діяльності з точки зору реалізації потенційних можливостей та здібностей особистості та професійному розвитку присвячені роботи В.С. Агапова, Т.Ю. Базарова, О.І. Бондарчук, О.М. Борисової, І.В. Ващенко, О.В. Винославської, М. Вудкока, А.О. Деркача, О.П. Єгоршина, В.Г. Зазикіна, Л.М. Карамушки, Г.В. Ложкіна, Л.М. Мітиної, Л.Е. Орбан-Лембрик, М.Г. Ткалич, В.В. Третьяченко та ін.

Мета статті: проаналізувати теоретико-методологічні підходи до вивчення самоактуалізації особистості в професійній діяльності; узагальнити поняття «професійна самоактуалізація особистості» та охарактеризувати особливості цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукової літератури дозволив визначити три провідні підходи до вивчення процесу самоактуалізації в професійній діяльності, які складають методологічну базу дослідження: суб'єктно-діяльнісний, особистісно-розвиваючий та акмеологічний підходи (див. табл. 1).

Провідною ідеєю *суб'єктно-діялісного підходу* є роль особистості у взаємодії із зовнішніми умовами її діяльності. Б.Г. Ананьев, обґрунтовуючи цілісний розвиток особистості в ході життєвого циклу, вказував, що людина стає суб'єктом пізнання, діяльності та суспільного розвитку. Він зазначав, що людина характеризується як суб'єкт діяльності не лише особистісними якостями, але й технічними характеристиками праці, проте саме якості особистості є умовою його становлення як суб'єкта.

Таблиця 1

Теоретичні підходи до вивчення професійної самоактуалізації особистості

Підхід	Сутність професійної самоактуалізації	Автори концепцій
Суб'єктно-діяльнісний	Професійна діяльність – центральна нива самоактуалізації особистості, яка наповнена низкою суперечностей та протиріч, складнощів, вирішення яких визначає рух особистості в напрямку самоактуалізації у професії.	К.О. Абульханова-Славська, Б.Г. Ананьєв, О.І. Артемова, Є.В.Галажинський, Н.М. Казієва, В.Є. Ключко, С.І. Кудінов, Є.А. Максимова, Л.М. Ожигова, З.І. Рябікіна, Н.В. Самоукіна, І.В. Толкунова, Б.А. Ясько
Особистісно-розвиваючий	Професійна самоактуалізація призводить до постійних змін глибинних особистісних характеристик, формує високий рівень професійної зрілості	Г.О. Балл, Н.М. Дідик, В.П. Зінченко, Л.М. Карамушка, С.Д. Максименко, В.О. Моляко, І.Є. Рєуцька, В.О. Татенко, М.Г. Ткалич, М.К. Худишева, В.Є. Чудновський, О.П. Щотка, І.Г. Юркова
Акмеологічний	Професійна самоактуалізація – це реалізація себе у професійній діяльності, досягнення найвищого ступеня особистісної та діяльнісної зрілості – «акме»	В.С. Агапов, А.О. Деркач, В.Г. Зазикін, А.О. Реан, А.О. Ткаченко, Д.І. Фельдштейн, Л.Б. Шнейдер

К.О. Абульханова-Славська розглядає проблему самоактуалізації через здатність індивіда співвіднести та оцінити свої можливості по відношенню до об'єктивних вимог, умов та задач. Реалізація життєвої позиції відбувається в процесі діяльності або життєвої активності людини через життєву стратегію [5].

І.В. Толкунова визначає, що стратегії, які використовуються в ході самореалізації особистості, обумовлені якісно-ситуаційними детермінантами та мотиваційно-змістовними утвореннями, що актуалізуються або сформовані на даний момент. Отже, дослідниця визначає роль не лише особових (внутрішніх), але й зовнішніх факторів, які впливають на якість процесів самореалізації (самоактуалізації особистості) [7].

Є.А. Максимова визначила, що професійна діяльність в структурі сенсожиттєвих орієнтацій може бути розцінена лю-

диною як головний сенс життя, вагомий компонент чи периферичний. Ступінь реалізації людини в професії залежить від значимості професійної діяльності як такої. Відтак, професійна самоактуалізація можлива шляхом поєднання вимог професій із проявами індивідуальності [8].

С.І. Кудінов розглядав професійну самоактуалізацію як зовнішню спрямованість на самовираження індивіда в різних сферах життєдіяльності. Розглядаючи види самореалізації особистості, автор виділяє діяльнісну самореалізацію, яка характеризується самовираженням суб'єкта в різних видах діяльності і забезпечує високий рівень професійної компетенції [1].

О.І. Артемова розглядає розвиток особистості в професії як професійну самореалізацію, яка має три етапи: професійне самовизначення, професійне становлення та розвиток й зростання компетенцій фахівця в обраному виді діяльності. На думку автора, обов'язковим атрибутом здійснення професійного потенціалу особистості є соціалізований шлях гармонійного розвитку, поєднаний зі здобуттям професійно-практичного та духовного досвіду та вдосконалення фахового зростання в процесі виконання професійних ролей і обов'язків [1]. О.І. Артемова виділяє два етапи професійної самоактуалізації: репродуктивний та творчий.

Н.М. Казієва визначає, що найбільш плідно самореалізація протікає саме в професійній діяльності. Професійно важливі особистісні якості та компетенції особливо затребувані на першому етапі входження особистості у професію або нову посаду. Однак потреба в їх вдосконаленні зберігається і на більш пізніх етапах професійної діяльності.

В.Є. Ключко та Є.В. Галажинський розглядають процес самоактуалізації особистості в професії як перехід можливостей у дійсність. Отож, на думку дослідників, самоактуалізація – це форма, у якій людина забезпечує власний розвиток, можливість бути джерелом активності. Саме з цим джерелом пов'язана сутність людини, її значимість та місія [3].

Н.В. Самоукіна визначає професійну самоактуалізацію як пошук себе в професії, власної професійної ролі, образу «Я», професійного іміджу, індивідуального стилю професійної діяльності, визначення для себе професійних перспектив, досягнення їх, встановлення нових професійних цілей, прагнення до гармонійного розкриття та утвердження свого природного творчого потенціалу [9].

За Л.М. Ожиговою, самоактуалізація особистості в професії – це наповнена екзистенціальним змістом реалізація потреб

людини, оформлена як соціально значуща діяльність, у якій органічно злиті усі компоненти особистості: когнітивний (уявлення про себе як про професіонала); афективний (оцінка себе як професіонала); конативний (власні стратегії чи способи професійної поведінки) [9].

Отже, представники суб'єктно-діяльнісного підходу розглядають професійну діяльність як центральну та найбільш плідну ниву самоактуалізації особистості. Професійний розвиток в рамках цього підходу зумовлений низкою протиріч, складнощів, вирішення яких визначає рух особистості в напрямку самоактуалізації у професії. Ключове значення в процесі професійної самоактуалізації приділяється активності особистості, здатності до саморегуляції. Більше того, розглядаючи самоактуалізацію професіонала з точки зору суб'єктивно-діяльнісного підходу, слід відзначити зміни у мотиваційній сфері особистості, які впливають на формування життєвої стратегії (шляхом формування відповідної потреби), спрямованої на реалізацію себе у професійній діяльності шляхом свідомого вибору цілей та стратегій поведінки, орієнтованих на досягнення мети професійної діяльності.

В основу *суб'єктивно-розвиваючого підходу* покладена ідея розвитку особистості. Базуючись на особистісно-орієнтованому підході, дослідники розглядають процес самоактуалізації особистості як постійні зміни глибинних особистісних характеристик.

В.П. Зінченко відзначав, що процес розвитку особистості як соціальної одиниці (соціалізація) відбувається на базі індивідуального розвитку (індивідуалізації) особистості, де індивідуальна свідомість є не лише умовою або засобом розвитку і особистості, але перш за все – метою, а потім і головним інструментом у справі утвердження своєї індивідуальності, а не досягнення яких-небудь невідомих або чужих їм цілей [9].

На думку М.К. Худишевої, самоактуалізація особистості в професії співвідноситься із поняттям особистісної спроможності професіонала, яка інтерпретується як міра реалізованості життєвих (професійних) потреб особистості на основі наявних у неї внутрішніх і зовнішніх ресурсів [4].

Н.М. Дідик розглядає самоактуалізацію особистісного потенціалу, спрямовану на досягнення професіоналізму крізь призму професійного становлення, характеризуючи його як продуктивний процес розвитку особистості та реалізації в професії, визначаючи професійну самоактуалізацію як частину даного процесу [5].

Під «ефективною самореалізацією» В.Є. Чудновський розуміє гармонійну структуру сенсожиттєвих орієнтацій, яка обумовлює успішність у різних сферах життєдіяльності (у тому числі у професії – реалізація сенсу в діяльності), яка сприяє максимальному розкриттю індивідуальності людини та переживанню комфорту, задоволеності та повноти життя.

На думку І.Г. Юркової, професійну самореалізацію слід розуміти як процес переходу потенційних характеристик людини в актуальні в ході професійної діяльності. До таких характеристик автор відносить професійно значимі якості, спрямованість, а також суб'єктивні динамічні уявлення особистості (дії, які супроводжуються осмисленням отриманих результатів та їх наслідків) [12].

Н.М. Казієва визначає особистісну спроможність як умову, що забезпечує постійне розширення можливостей людини для освоєння нових видів праці і способів життєдіяльності, як вихід людини за рамки самої себе [2].

І.Є. Реуцька відзначала, що особистісно-професійна зрілість, як показник ступеня професійного розвитку людини, свідчить про сформованість процесу регулювання професійним розвитком, про ступінь усвідомлення особистістю своїх потреб і можливостей, вимог, які їй пред'являють [8].

На наш погляд, принципи суб'єктно-розвиваючого підходу дають більш якісне уявлення про процес професійної самоактуалізації особистості, який займає ключове місце в процесі розвитку особистості у професії, висвітлює механізми, психологічні детермінанти та динаміку професійного розвитку особистості. Слід також відзначити, що суб'єктно-розвиваючий підхід до вивчення процесу самоактуалізації особистості в професійній діяльності дозволяє досліджувати розвиток особистості у професії зважаючи на зміст, динаміку цього процесу та роль суб'єкта професійної діяльності у власних досягненнях.

В основі *акмеологічного підходу* закладена проблема реалізації себе у професійній діяльності, досягнення найвищого ступеня особистісної та діяльнісної зрілості – професійного «акме».

Особистісно-професійний розвиток особистості розглядається в акмеології як процес розвитку особистості, орієнтований на високий рівень професіоналізму і професійні досягнення, що здійснюється за допомогою навчання і саморозвитку, професійної діяльності і професійних взаємодій.

А.О. Ткаченко оперує поняттям «справа життя» як акмеологічною категорією, яка у дослідженнях автора виступає сис-

темоутворюючим фактором зовнішньої орієнтації людини у досягнення моральних та професійних вершин [4].

Д.І. Фельдштейн також вбачає індивідуалізацію та соціалізацію невід'ємно пов'язаними компонентами особистісного розвитку, певний рівень якого породжує самодетермінацію, саморегуляцію особистості, що власне визначає саморозвиток особистості. Особистісне становлення криється в реалізації індивідуально-соціального [4].

Відзначимо, що в дослідженнях акмеологічного напрямку «акме» розглядається як вершина зрілості, багатомірна характеристика стану дорослої людини, що охоплює визначений період його прогресивного розвитку, зв'язаного з великими професійними, особистісними та соціальними досягненнями [5]; досягнення визнаного успіху у певному соціально значущому виді професійної діяльності, підкріпленого зовнішніми та експертними оцінками [4]; професійне «акме» особистості визначають як процес і результат досягнення людиною вершини її як суб'єкта професійної діяльності [9].

Концепція професійного розвитку особистості А.О. Реана в рамках акмеологічного підходу базується на розумінні саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації особистості як показника особистісної зрілості та одночасно виступає умовою її досягнення. Самоактуалізація в рамках даної концепції представлена у нерозривному зв'язку із феноменом самотрансценденції (вихід за межі власного «Я», орієнтація на соціальну, професійну діяльність, на все що завгодно, крім себе), симбіоз яких робить можливим особистісну зрілість. Серед компонентів особистісної зрілості, виділених автором: відповідальність, терпимість, саморозвиток та інтегральний компонент всього процесу – позитивне мислення [9].

М.Г. Ткалич відзначає тісний зв'язок професійної самоактуалізації із вирішенням особистісних протиріч, зі зміною мотиваційної сфери, з появою внутрішньої потреби у формуванні певної професійної стратегії, плануванні професійної кар'єри. Самоактуалізація в професійній сфері також тісно пов'язана з питаннями соціального призначення, професійного зростання, використання права на творчість [9].

Сутність професійної самоактуалізації, заснованої на концепції особистісного розвитку А.О. Реана, представлена М.Г. Ткалич наступним чином: а) свобода та відповідальність (з якою зв'язана і «сутність буття зрілої особистості, і успішність, і способи її самоактуалізації»); б) диспозиційна терпимість (це визна-

чена позиція, установка, світовідчуження особистості, при якому людина залишається чутливою і емпатійною, має позитивне бачення дійсності); в) виражена потреба в саморозвитку («яка є показником особистісної зрілості й одночасно умовою її досягнення») [9].

Отже, досягти професійного «акме» може зріла особистість, яка вдало трансформує самоактуалізацію у самотрансценденцію, яка найбільш вдало втілюється у професійній діяльності. Тому формування зрілої особистості можна розцінювати як фактор та умову самоактуалізації особистості в професійній діяльності. Отже, самоактуалізація – це активне якісне перетворення людиною свого внутрішнього світу, яке відбувається в процесі її діяльності, насамперед професійній.

На підставі узагальнення проаналізованих вище підходів, **професійна самоактуалізація особистості** визначається нами як складний, багаторівневий процес спрямованого прогресивного професійного розвитку зрілої особистості, який характеризується реалізацією особистісно-професійного потенціалу, що надає особистості можливість досягнути найвищого рівня – професійного «акме». Регресивний напрям професійного розвитку був визначений нами як професійна стагнація, який може призвести до професійного спаду, деградації.

За М.Г. Ткалич, процес самоактуалізації складається з чотирьох етапів: самовизначення у професійній діяльності; самовираження у професійній діяльності; особистісна самоактуалізація; досягнення професійного «акме» [9]. В дослідженнях Т.В. Кудрявцева самоактуалізації належить останній етап професійного становлення особистості, який визначається автором як повна або часткова реалізація особистості у самостійній професійній діяльності [11]. На даному етапі виявляється професійна природність, яка визначає здібності до певного виду діяльності та задоволеність нею.

Ефективним здійсненням процесу самоактуалізації особистості в професії, зважаючи на значення професійної самосвідомості, є професійний життєвий план, який Л.Б. Шнейдер визначає як складний образ, структуру, «конструкція» якого має складатися із чітких уявлень про головну ціль та підцілі, шляхи та засоби їх досягнення, оцінки зовнішніх та внутрішніх умов (перешкод) досягнення цілей, стратегію подолання перешкод у разі їх виникнення [10]. Отже, здійснення професійного життєвого плану може визначати ефективність професійної діяльності та сприяти досягненню професійного «акме».

Висновки. Отже, професійна самоактуалізація особистості, як складний, багаторівневий процес професійного розвитку в сучасних соціально-економічних умовах, представлена достатньо великою кількістю досліджень, які, однак, є фрагментарними та потребують узагальнення і систематизації.

Одне із завдань на наступному етапі нашого дослідження – це розробка теоретичної моделі професійної самоактуалізації персоналу сучасних українських організацій.

Список використаних джерел

1. Артемова О.І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах // Освіта регіону. – №1 від 3.2010. – С. 97-101.
2. Василенко А.Ю. Самоактуалізація личности как фактор профессиональной вовлечённости субъекта// Вектор науки ТГУ. – №1(8). – 2012. – С. 83-86.
3. Гомонюк В.О. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сучасні наукові уявлення//«Психология и социология»/10. Психология труда: [Електронний ресурс] // Режим доступу: [http:// http://www.rusnauka.com](http://www.rusnauka.com)
4. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / А.А. Деркач. – М.: Изд-во МПСИ; Воронеж: НПО «МОДЕК», 2004. – 752 с.
5. Иванов М.С. Психология самореализации личности в компьютерной игровой деятельности/ М.С. Иванов. – Кемерово: Кузбассвузиздат, 2008. – 153 с.
6. Митина Л.М. Психология развития конкурентоспособной личности / Л.М. Митина. – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: НПО «МОДЕК», 2002. – 400 с.
7. Самаль Е. В. Психологическая структура профессиональной самоактуализации личности/ Е. В. Самаль// Ярославский педагогический вестник. – 2013. – № 2. – Том II (Психолого-педагогические науки). – С.165-170.
8. Сафронова О.В. Проблема самоактуализации личности в психолого-педагогической литературе: Текст /О.В. Сафронова // Вестник ЧГПУ. – 2011. – №1. – С.132-139.
9. Ткалич М.Г. Психолого-організаційні детермінанти самоактуалізації менеджерів комерційних організацій: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.10 / М.Г. Ткалич ; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2006. – 20 с.
10. Шнейдер Л. Б. Профессиональная идентичность: Монография / Л. Б. Шнейдер. – М.: МОСУ, 2001. – 272 с.

11. Штепа О. Феномен особистісної зрілості /О. Штепа // Соціально психологія. – 2005. – № 1 (9). – С.62-77.
12. Юркова И.Г. Субъективные представления личности как фактор ее профессиональной самореализации // Человек Общество. Управление. Краснодар, 2006. – №3. – С. 106-118.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Artemova O.I. Profesijna samorealizacija osobystosti v suchasnyh umovah // Osvita regionu. – №1 vid 3.2010. – S. 97-101.
2. Derkach A.A. Akmeologicheskie osnovy razvitija professionala. – M.: Izd-vo MPSI; Voronezh: NPO «MODEK», 2004. – 752 s.
3. Gomonjuk V.O. Samoaktualizacija ta samorealizacija osobystosti: suchasni naukovy ujavlennja//«Psychologyja y sociologyja»/10. Psychologyja truda: [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://www.rusnauka.com>
4. Ivanov M.S. Psihologija samorealizacii lichnosti v komp'juternoj igrovoj dejatel'nosti/ Ivanov M.S. – Kemerovo, Kuzbassvuzizdat, 2008. – 153 s.
5. Jurkova IG Subektivnye predstavlenija lichnosti kak faktor ee professional'noj samorealizacii // Chelovek Soobshhestvo Upravlenie Krasnodar, 2006. – №3. – S. 106-118.
6. Mitina L.M. Psihologija razvitija konkurentosposobnoj lichnosti. M.: Moskovskij psihologo-social'nyj institut; Voronezh: NPO «MODJeK», 2002. – 400 s.
7. Safronova O.V. Problema samoaktualizacii lichnosti v psihologo-pedagogicheskoj literature Tekst. /O.V. Safronova // Vestnik ChGPU. – 2011. – №1. – S.132-139.
8. Samal' E. V. Psihologicheskaja struktura professional'noj samoaktualizacii lichnosti// Jaroslavskij pedagogicheskij vestnik. – 2013. – № 2. – Tom II (Psihologo-pedagogicheskie nauki). – S.165-170.
9. Shnejder L. B. Professional'naja identichnost': Monografija / L. B. Shnejder. – M.: MOSU, 2001. – 272 s.
10. Shtepa O. Fenomen osobystisnoi' zrilosti /O. Shtepa // Social'na psihologija. – 2005. – № 1 (9). – С.62-77
11. Tkalych M.G. Psihologo-organizacijni determinanty samoaktualizacii' menedzheriv komercijnyh organizacij: Avtoref. dys... kand. psihol. nauk: 19.00.10 / M.G. Tkalych ; In-t psihologii' im. G.S.Kostjuka APN Ukrai'ny. – K., 2006. – 20 s.
12. Vasilenko A.Ju. Samoaktualizacija lichnosti kak faktor professional'noj vovlechnonosti sub#ekta// Vektor nauki TGU. – №1(8). – 2012. – S. 83-86.

D.O. Shutko. Theoretical approaches to the study of personality's professional self-actualization. Self-actualization in terms of professional activity is seen primarily as a result of professional self-determination; as a part of professional development and also as an important indicator of professional identity. The paper presents the theoretical analysis of approaches to the study of self-actualization in the profession field. The first approach represents the study of professional activity of a person, which is regarded as the central and most effective sphere of self-actualization. Personal and developmental approach interprets professional self-actualization as a permanent change in the underlying personal and professional characteristics. In acmeological approach self-actualization is a process, the main goal of which is to achieve the highest degree of personal and professional maturity.

In the paper the concept of professional self-actualization is also generalized and its features are clarified. Professional self-actualization is a complex, multi-directional process of progressive professional development of mature personality, which is characterized by the realization of personal and professional potential, which gives a person the opportunity to achieve the highest level – professional «acme». The process of professional self-actualization consists of four stages: self-determination in professional activities; self-expression in professional activities, personal self-actualization, achieving professional «acme».

Key words: self-actualization, professional self-actualization, professional development, professional «acme».

Отримано: 24.12.2013 р.